O‘ZBEKISTONNING MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI BILAN MUNOSABATLARIDA YANGI TASHQI SIYOSIY YONDASHUVNING SHAKLLANISHI (2017–2020)

Do‘smurodov Shohzod Farhod o ‘g ‘li
Samarqand davlat chet tillar instituti, Samarqand, O‘zbekiston
E-mail: shohzoddosmurod@gmail.com
https://doi.org/10.5281/zenodo.22779435
Orcid: 0009-0009-6082-1197

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasining 2017–2020-yillarda Markaziy Osiyo davlatlari bilan munosabatlarida shakllangan yangi tashqi siyosiy yondashuvning mazmun-mohiyati va asosiy yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda O‘zbekiston tashqi siyosatida Markaziy Osiyo mintaqasining ustuvor yo‘nalish sifatida belgilanishi, qo‘shni davlatlar bilan siyosiy muloqotning faollashuvi, o‘zaro ishonch va yaxshi qo‘shnichilik muhitining qaror topishi, chegara masalalarining muzokaralar asosida hal etilishi, savdo-iqtisodiy, transport-kommunikatsiya, energetika, suv xo‘jaligi, madaniy-gumanitar aloqalarning rivojlanishi yoritiladi. Shuningdek, Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston va Turkmaniston bilan ikki tomonlama munosabatlarning yangi bosqichga ko‘tarilishi hamda 2018-yildan Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining Maslahat uchrashuvlari mexanizmining shakllanishi mintaqaviy hamkorlikning yangi institutsional asoslari sifatida baholanadi. Tadqiqot natijalari 2017–2020-yillarda O‘zbekistonning mintaqaviy tashqi siyosati nisbatan yopiq va ehtiyotkor yondashuvdan ochiq, pragmatik, konstruktiv va o‘zaro manfaatli hamkorlik modeliga evolyutsiya qilganini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston, Markaziy Osiyo, tashqi siyosat, mintaqaviy hamkorlik, yaxshi qo‘shnichilik, diplomatiya, Shavkat Mirziyoyev, Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston, Turkmaniston, mintaqaviy xavfsizlik.

Аннотация. В данной статье анализируются сущность и основные направления нового внешнеполитического подхода Республики Узбекистан в отношениях со странами Центральной Азии в 2017–2020 годах. В исследовании освещаются определение Центральноазиатского региона как приоритетного направления во внешней политике Узбекистана, активизация политического диалога с соседними странами, создание атмосферы взаимного доверия и добрососедства, урегулирование пограничных вопросов путем переговоров, развитие торгово-экономических, транспортно-коммуникационных, энергетических, водных, культурно-гуманитарных связей. Также оцениваются новые институциональные основы регионального сотрудничества: выход на новый уровень двусторонних отношений с Казахстаном, Кыргызстаном, Таджикистаном и Туркменистаном и формирование с 2018 года механизма консультативных встреч глав стран Центральной Азии. Результаты исследования показывают, что в 2017–2020 годах региональная внешняя политика Узбекистана эволюционировала от относительно закрытого и осторожного подхода к открытой, прагматичной, конструктивной и взаимовыгодной модели сотрудничества.

Ключевые слова: Узбекистан, Центральная Азия, внешняя политика, региональное сотрудничество, добрососедство, дипломатия, Шавкат Мирзиёев, Казахстан, Кыргызстан, Таджикистан, Туркменистан, региональная безопасность.

Abstract. This article analyzes the essence and key directions of the new foreign policy approach adopted by the Republic of Uzbekistan in its relations with Central Asian states between 2017 and 2020. The study highlights the designation of the Central Asian region as a priority in Uzbekistan's foreign policy, the intensification of political dialogue with neighboring countries, the establishment of an atmosphere of mutual trust and good-neighborliness, the resolution of border issues through negotiations, and the development of ties in trade-economics, transport-communications, energy, water management, and the cultural-humanitarian sphere. Furthermore, the elevation of bilateral relations with Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, and Turkmenistan to a new level, along with the establishment of the Consultative Meetings of the Heads of Central Asian States mechanism in 2018, are assessed as new institutional foundations for regional cooperation. The study's findings demonstrate that, during the 2017–2020 period, Uzbekistan's regional foreign policy evolved from a relatively closed and cautious approach to a model of open, pragmatic, constructive, and mutually beneficial cooperation.

Key words: Uzbekistan, Central Asia, foreign policy, regional cooperation, good-neighborliness, diplomacy, Shavkat Mirziyoyev, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan, regional security.

Kirish. Markaziy Osiyo geosiyosiy, geoiqtisodiy va geostrategik jihatdan muhim mintaqalardan biri hisoblanadi. Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston, Turkmaniston va O‘zbekistonni o‘z ichiga oluvchi mazkur hudud umumiy tarix, madaniyat, an’ana, til va iqtisodiy manfaatlar bilan bir qatorda, suv resurslari, transport-kommunikatsiya, chegara, xavfsizlik, ekologiya va savdo-iqtisodiy aloqalar bilan bog‘liq ko‘plab umumiy masalalarga ham ega.

O‘zbekistonning Markaziy Osiyodagi geografik o‘rni uning mintaqaviy siyosatdagi ahamiyatini yanada oshiradi. O‘zbekiston mintaqadagi barcha davlatlar bilan chegaradosh bo‘lgan yagona mamlakat bo‘lib, shu sababli uning xavfsizligi, iqtisodiy taraqqiyoti va barqarorligi qo‘shni davlatlar bilan munosabatlarning holatiga bevosita bog‘liqdir. 2017-yildan boshlab O‘zbekiston tashqi siyosatida aynan Markaziy Osiyo ustuvor yo‘nalish sifatida yanada aniq va amaliy tarzda belgilandi. 2017-yil avgust oyida O‘zbekiston tashqi siyosatida Markaziy Osiyo asosiy ustuvor yo‘nalish ekani rasman ta’kidlanib, qo‘shni davlatlar bilan do‘stlik, o‘zaro manfaat va yaxshi qo‘shnichilikka asoslangan munosabatlarni rivojlantirish maqsadi ilgari surildi. Mazkur davrda tashqi siyosatning yangi konseptual asoslari shakllanib, “ochiqlik”, “pragmatizm”, “konstruktiv muloqot”, “o‘zaro manfaat”, “ishonch” va “yaxshi qo‘shnichilik” kabi tamoyillar amaliy diplomatiyaning muhim mezonlariga aylandi. Mavzuning dolzarbligi shundaki, 2017–2020-yillar O‘zbekistonning Markaziy Osiyoga nisbatan yangi tashqi siyosiy yondashuvi shakllangan va dastlabki amaliy natijalarini namoyon qilgan muhim tarixiy davr hisoblanadi. Aynan shu davrda ilgari uzoq vaqt davomida murakkab bo‘lib kelgan ayrim siyosiy, chegara, transport va suv masalalarini muzokaralar orqali hal etish jarayonlari jadallashdi.

Tadqiqotning maqsadi 2017–2020-yillarda O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan munosabatlarida yangi tashqi siyosiy yondashuvning shakllanish jarayoni, uning asosiy tamoyillari va amaliy natijalarini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

- O‘zbekiston tashqi siyosatida Markaziy Osiyoning ustuvor yo‘nalishga aylanish omillarini aniqlash;
- yangi tashqi siyosiy yondashuvning asosiy tamoyillarini tahlil qilish;
- Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston va Turkmaniston bilan munosabatlarning rivojlanishini o‘rganish;
- chegara, savdo-iqtisodiy, transport, suv-energetika va gumanitar hamkorlikdagi o‘zgarishlarni tahlil qilish;
- Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining Maslahat uchrashuvlari mexanizmining ahamiyatini baholash;
- yangi tashqi siyosiy yondashuvning mintaqaviy barqarorlikka ta’sirini aniqlash.

Adabiyotlar tahlili. O‘zbekistonning yangi tashqi siyosati, xususan, Markaziy Osiyo davlatlari bilan munosabatlarning rivojlanishi so‘nggi yillarda mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar tomonidan keng o‘rganilmoqda. Tadqiqotlarda O‘zbekistonning yangi tashqi siyosiy kursi, avvalo, mintaqadagi qo‘shni davlatlar bilan munosabatlarni yaxshilashga qaratilgani ta’kidlanadi. O‘zbekistonning rasmiy tashqi siyosiy pozitsiyasida Markaziy Osiyo mintaqasi bosh ustuvor yo‘nalish sifatida ko‘rsatilgan bo‘lib, asosiy vazifalar qatoriga mintaqada tinchlik va barqarorlikni ta’minlash, savdo-iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish, transport-tranzit infratuzilmasini kengaytirish, transchegaraviy suv resurslaridan oqilona foydalanish va chegaralarni delimitatsiya-demarkatsiya qilish jarayonlarini yakunlash kiritilgan. Ilmiy adabiyotlarda O‘zbekistonning 2017-yildan boshlangan yangi tashqi siyosiy yondashuvi ko‘pincha “ochiq”, “pragmatik” va “konstruktiv” siyosat sifatida tavsiflanadi. Mazkur siyosatning amaliy natijalaridan biri sifatida qo‘shni davlatlar bilan savdo-iqtisodiy aloqalarning sezilarli kengaygani ko‘rsatiladi. Masalan, O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan savdo aylanmasi 2016-yildagi 2,47 mlrd AQSh dollaridan 2019-yilda 5,19 mlrd dollarga yetgan. 2020-yilda pandemiya sharoitiga qaramay, ushbu ko‘rsatkich qariyb 4,95 mlrd dollarni tashkil etgan. Markaziy Osiyo davlatlarining O‘zbekiston umumiy tashqi savdosidagi ulushi 2016-yildagi 10,2 foizdan 2020-yilda 13,6 foizga oshgan. Shuningdek, tadqiqotlarda chegaraoldi aloqalarining tiklanishi ham yangi siyosiy yondashuvning muhim natijasi sifatida baholanadi. 2017–2020-yillar davomida O‘zbekiston-Qirg‘iziston va O‘zbekiston-Tojikiston chegaralarida fuqarolar va tovarlarning harakatlanishi sezilarli darajada faollashgani qayd etilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotda tarixiylik, tizimlilik, qiyosiy-tahliliy, siyosiy-geografik va institutsional yondashuvlardan foydalanildi.

Tarixiy metod yordamida O‘zbekiston tashqi siyosatining 2017–2020-yillardagi rivojlanish bosqichlari o‘rganildi.

Qiyosiy-tahliliy metod asosida O‘zbekistonning Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston va Turkmaniston bilan munosabatlaridagi o‘zgarishlar qiyoslandi.

Tizimli yondashuv tashqi siyosatni siyosiy, iqtisodiy, xavfsizlik, transport, suv-energetika va gumanitar yo‘nalishlarning o‘zaro bog‘liqligi asosida o‘rganish imkonini berdi.

Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti va davlat idoralarining rasmiy materiallari, statistik ma’lumotlar, ilmiy maqolalar va tahliliy manbalar tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari va muhokama. 2017-yildan boshlab O‘zbekistonning Markaziy Osiyoga nisbatan tashqi siyosatida tub o‘zgarishlar kuzatildi. Ushbu o‘zgarishlarning shakllanishiga bir qator omillar ta’sir ko‘rsatdi. Birinchidan, O‘zbekistonning geografik joylashuvi mintaqaviy hamkorlikni obyektiv zaruratga aylantiradi. Mamlakatning barcha Markaziy Osiyo davlatlari bilan chegaradoshligi qo‘shnilar bilan barqaror va do‘stona munosabatlarni milliy xavfsizlikning muhim sharti sifatida belgilaydi. Ikkinchidan, mintaqadagi suv, energetika va transport masalalarining o‘zaro bog‘liqligi ushbu muammolarni faqat ikki tomonlama emas, balki mintaqaviy hamkorlik asosida hal qilish zaruratini yuzaga keltirdi. Uchinchidan, iqtisodiy rivojlanish va yangi bozorlarga chiqish ehtiyoji qo‘shni davlatlar bilan savdo-iqtisodiy aloqalarni kengaytirishni talab qildi. To‘rtinchidan, Markaziy Osiyoda xavfsizlik va barqarorlikni ta’minlash, xususan, Afg‘onistondagi vaziyatning mintaqaga ta’sirini kamaytirish O‘zbekistonning faol diplomatik siyosatini kuchaytirishni taqozo etdi.

Yangi tashqi siyosatning asosiy tamoyillari. 2017–2020-yillardagi O‘zbekistonning mintaqaviy siyosatini bir nechta asosiy tamoyillar orqali tavsiflash mumkin.

Ochiqlik. O‘zbekiston qo‘shni davlatlar bilan siyosiy muloqotni faollashtirish va xalqaro hamjamiyatga ochiqlikni kuchaytirishga intildi.

Yaxshi qo‘shnichilik. Qo‘shni davlatlar bilan munosabatlarda o‘zaro hurmat, hududiy yaxlitlik va tenglik tamoyillariga e’tibor kuchaydi.

Pragmatizm. Yangi siyosatda mafkuraviy yoki bir tomonlama yondashuvdan ko‘ra, aniq milliy va umumiy mintaqaviy manfaatlarga asoslangan amaliy hamkorlik ustuvor bo‘ldi.

O‘zaro manfaat. Savdo, transport, energetika va boshqa sohalardagi loyihalar ikki tomonning iqtisodiy manfaatlarini uyg‘unlashtirishga yo‘naltirildi.

Muloqot va murosaga tayyorlik. Chegara, suv va transport kabi murakkab masalalarni siyosiy muloqot va muzokaralar orqali hal etishga katta e’tibor qaratildi.

Qozog‘iston bilan munosabatlarning yangi bosqichi. Qozog‘iston O‘zbekistonning Markaziy Osiyodagi eng muhim strategik hamkorlaridan biriga aylandi. Ikki davlat o‘rtasidagi munosabatlarda siyosiy muloqot, savdo-iqtisodiy aloqalar, transport va investitsiya hamkorligi sezilarli darajada rivojlandi. 2017-yildan boshlab oliy darajadagi tashriflarning faollashuvi ikki tomonlama munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqdi. Qozog‘iston O‘zbekiston uchun muhim savdo hamkori va tranzit yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. 2020-yilda O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan savdo aylanmasida Qozog‘istonning ulushi 61 foizni tashkil etgan. Bu ko‘rsatkich ikki mamlakat iqtisodiyotlarining o‘zaro bog‘liqligi va mintaqaviy iqtisodiy aloqalardagi o‘rnini ko‘rsatadi.

Qirg‘iziston bilan munosabatlarning faollashuvi. O‘zbekiston-Qirg‘iziston munosabatlarida 2017-yildan boshlab sezilarli ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi. Ayniqsa, chegara masalalarini muzokara orqali hal qilish, chegara o‘tkazish punktlarini qayta ochish va fuqarolarning o‘zaro qatnovini yengillashtirish muhim natijalardan bo‘ldi. Mazkur jarayon Farg‘ona vodiysidagi aholining kundalik hayoti uchun alohida ahamiyatga ega bo‘ldi.

Chunki chegara hududlarida oilaviy, qarindoshlik, savdo va mehnat munosabatlari tarixan chambarchas bog‘langan. O‘zbekiston-Qirg‘iziston chegarasining ochilishi nafaqat diplomatik munosabatlarni yaxshiladi, balki kichik biznes, savdo, transport va xizmat ko‘rsatish sohalarining rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatdi.

Tojikiston bilan munosabatlarning yangi bosqichi. 2017–2020-yillarda O‘zbekiston tashqi siyosatidagi eng muhim o‘zgarishlardan biri Tojikiston bilan munosabatlarning sezilarli darajada yaxshilanishi bo‘ldi. Uzoq vaqt davomida murakkab bo‘lib kelgan transport, chegara, suv-energetika va boshqa masalalar bo‘yicha siyosiy muloqot kuchaydi. Toshkent va Dushanbe o‘rtasida havo qatnovining tiklanishi, chegaraoldi aloqalarining faollashuvi va savdo-iqtisodiy munosabatlarning rivojlanishi ikki mamlakat xalqlari o‘rtasidagi aloqalarning kengayishiga xizmat qildi. Bu jarayon O‘zbekiston tashqi siyosatidagi yangi yondashuvning amaliy samaradorligini yaqqol ko‘rsatgan misollardan biri bo‘ldi.

Turkmaniston bilan hamkorlik. Turkmaniston bilan munosabatlarda ham 2017-yildan boshlab iqtisodiy va siyosiy aloqalar faollashdi. O‘zbekiston va Turkmanistonning geografik joylashuvi transport va tranzit yo‘nalishlarini rivojlantirish uchun qulay imkoniyat yaratadi. Ikki davlat o‘rtasidagi hamkorlik savdo, energetika, transport, tranzit va madaniy-gumanitar yo‘nalishlarda rivojlandi. Turkmaniston bilan aloqalarning rivojlanishi O‘zbekistonning xalqaro transport yo‘laklariga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish siyosati bilan ham bog‘liq edi.

Savdo-iqtisodiy hamkorlikning rivojlanishi. Yangi tashqi siyosiy yondashuvning eng aniq natijalaridan biri savdo-iqtisodiy munosabatlarning kengayishidir.

Jadval 1. O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan savdo aylanmasi, 2016–2020-yillar

Yil	Savdo aylanmasi, mln AQSh dollari
2016	2 472,5
2017	2 725,2
2018	4 015,8
2019	5 190,2
2020	4 950,7

Manba: O‘zbekiston Respublikasining rasmiy statistik ma’lumotlari asosida.

Jadvaldan ko‘rinadiki, 2016–2019-yillarda O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan savdo aylanmasi ikki barobardan ko‘proq oshgan. 2020-yilda global pandemiya sababli umumiy xalqaro savdo pasaygan bo‘lsa-da, Markaziy Osiyo davlatlari bilan savdo aylanmasi qariyb 4,95 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan. Bu holat siyosiy yaqinlashuvning iqtisodiy aloqalarga bevosita ijobiy ta’sir ko‘rsatganini anglatadi.

Chegara masalalarining hal etilishi. Chegara masalalari O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan munosabatlaridagi eng murakkab masalalardan biri bo‘lgan. 2017–2020-yillarda ushbu masalalarga nisbatan muzokaraviy va konstruktiv yondashuv kuchaydi. Chegara o‘tkazish punktlarining ochilishi aholining o‘zaro qatnovini sezilarli ravishda oshirdi. Tadqiqotlarda qayd etilishicha, pandemiya arafasida O‘zbekiston-Qirg‘iziston

chegarasidan kuniga o‘tuvchi fuqarolar soni 30 ming nafargacha, O‘zbekiston-Tojikiston chegarasida esa 20 ming nafargacha yetgan. Bu raqamlar yangi tashqi siyosatning oddiy fuqarolar hayotiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatganini ko‘rsatadi.

Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining Maslahat uchrashuvlari. Yangi tashqi siyosiy yondashuvning eng muhim institutsional natijalaridan biri Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining muntazam Maslahat uchrashuvlari mexanizmining shakllanishi bo‘ldi. 2017-yilda O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan bunday uchrashuvlarni tashkil etish tashabbusi ilgari surildi. Birinchi uchrashuv 2018-yil mart oyida Qozog‘istonning poytaxti Ostona shahrida, ikkinchi uchrashuv esa 2019-yil noyabr oyida Toshkent shahrida o‘tkazildi. Maslahat uchrashuvlarining ahamiyati shundaki, ular Markaziy Osiyo davlatlariga mintaqaning umumiy muammolarini bevosita muhokama qilish imkonini berdi.

Uchrashuvlarda: siyosiy hamkorlik, savdo-iqtisodiy aloqalar, transport, xavfsizlik, suv-energetika masalalari, ekologiya, madaniy-gumanitar hamkorlik kabi yo‘nalishlar muhokama qilindi. Natijada mintaqada yangi siyosiy muhit shakllana boshladi. O‘zbekiston rahbariyati tomonidan ilgari surilgan ushbu tashabbus Markaziy Osiyoda o‘zaro ishonch, yaxshi qo‘shnichilik va hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qildi.

Transport-kommunikatsiya hamkorligi. O‘zbekistonning yangi tashqi siyosatida transport-kommunikatsiya aloqalarini rivojlantirish muhim o‘rin egalladi. Mintaqaning dengiz portlaridan uzoqda joylashgani transport yo‘laklarini diversifikatsiya qilishni talab etadi. Shu sababli qo‘shni davlatlar bilan temiryo‘l, avtomobil va havo transporti aloqalarini yaxshilash strategik ahamiyat kasb etdi. O‘zbekistonning mintaqaviy siyosatida transport va tranzit infratuzilmasini rivojlantirish Markaziy Osiyo iqtisodiy salohiyatini oshirishning muhim sharti sifatida qaraldi. Rasmiy tashqi siyosiy konsepsiyada ham transport-tranzit infratuzilmasini rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan.

Suv-energetika masalalariga yangi yondashuv. Markaziy Osiyodagi suv-energetika masalalari davlatlararo munosabatlarning eng murakkab yo‘nalishlaridan biridir. O‘zbekistonning yangi tashqi siyosiy yondashuvida suv resurslaridan oqilona va kompleks foydalanish masalasini muloqot va o‘zaro manfaat asosida hal qilishga katta e’tibor berildi. Mazkur yondashuvning mohiyati shundan iborat ediki, suv-energetika loyihalarida barcha tomonlarning manfaatlari hisobga olinishi, iqtisodiy va ekologik oqibatlar baholanishi hamda masalalar siyosiy qarama-qarshilik emas, muzokaralar orqali hal qilinishi lozim edi.

Yangi siyosiy yondashuvning asosiy natijalari. 2017–2020-yillarda amalga oshirilgan tashqi siyosat natijasida Markaziy Osiyoda yangi siyosiy muhit shakllandi. Ushbu jarayonni quyidagi jadval orqali umumlashtirish mumkin:

Jadval 2. O‘zbekistonning yangi tashqi siyosiy yondashuvi va uning asosiy natijalari

Yo‘nalish	2017–2020-yillardagi asosiy natija
Siyosiy diplomatiya	Oliy darajadagi tashriflar va muzokaralar ko‘paydi
Qozog‘iston bilan aloqalar	Strategik hamkorlik va savdo kengaydi
Qirg‘iziston bilan aloqalar	Chegara va fuqarolar qatnovi masalalarida ijobiy siljish
Tojikiston bilan aloqalar	Siyosiy va transport aloqalari tiklandi
Turkmaniston bilan	Savdo va transport hamkorligi faollashdi

aloqalar	
Savdo	Mintaqaviy savdo hajmi sezilarli oshdi
Chegaralar	Delimitatsiya va chegaraoldi aloqalari faollashdi
Transport	Mintaqaviy transport aloqalari kengaydi
Mintaqaviy diplomatiya	Maslahat uchrashuvlari mexanizmi shakllandi
Gumanitar aloqalar	Xalqlar o‘rtasidagi qatnov va madaniy aloqalar kengaydi

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, 2017–2020-yillarda O‘zbekistonning Markaziy Osiyoga nisbatan tashqi siyosatida sifat jihatidan yangi bosqich boshlandi. Avvalgi davrda ayrim masalalar ko‘proq milliy xavfsizlik nuqtayi nazaridan baholangan bo‘lsa, yangi yondashuvda mintaqaviy xavfsizlik va milliy manfaatlarning o‘zaro bog‘liqligiga katta e’tibor berildi.

Yangi modelni quyidagi ketma-ketlikda ifodalash mumkin:

ishonchni shakllantirish → siyosiy muloqot → muammolarni muzokara orqali hal qilish → iqtisodiy hamkorlik → mintaqaviy institutsionallashuv.

Ushbu jarayonning muhim jihati shundaki, siyosiy yaqinlashuv iqtisodiy manfaatlar bilan mustahkamlandi. 2016–2019-yillarda O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan savdo aylanmasining 2,47 mlrd dollardan 5,19 mlrd dollargacha o‘sishi buning yaqqol ko‘rsatkichidir. Bundan tashqari, chegaralarning ochilishi va transport aloqalarining tiklanishi mintaqa xalqlari o‘rtasidagi tarixiy, qarindoshlik va iqtisodiy aloqalarni qayta jonlantirdi. Shu jihatdan O‘zbekistonning yangi tashqi siyosiy yondashuvi faqat davlatlararo diplomatik munosabatlarni yaxshilash bilan cheklanib qolmay, mintaqa aholisi uchun ham amaliy imkoniyatlarni kengaytirdi. Biroq yangi siyosatning shakllanish jarayoni barcha muammolarni birdaniga bartaraf etgani yo‘q. Suv-energetika masalalari, chegara hududlaridagi infratuzilma, savdo tartib-taomillari va transport yo‘laklarini rivojlantirish kabi masalalar uzoq muddatli muzokara va hamkorlikni talab qiladi. Shu sababli 2017–2020-yillarni O‘zbekistonning Markaziy Osiyodagi tashqi siyosatining yakunlangan bosqichi emas, balki yangi mintaqaviy diplomatiyaning shakllanish va institutsionallashuv davri sifatida baholash maqsadga muvofiq.

Xulosa. 2017–2020-yillar O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan munosabatlari tarixida muhim burilish davri bo‘ldi. Ushbu davrda mamlakat tashqi siyosatining asosiy ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida Markaziy Osiyo davlatlari bilan yaxshi qo‘shnichilik, o‘zaro manfaat va ishonchga asoslangan munosabatlarni rivojlantirish belgilandi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, yangi tashqi siyosiy yondashuvning asosini ochiqlik, pragmatizm, konstruktiv muloqot, o‘zaro manfaat, tenglik va yaxshi qo‘shnichilik tamoyillari tashkil etdi. Qozog‘iston, Qirg‘iziston, Tojikiston va Turkmaniston bilan oliy darajadagi siyosiy muloqotning faollashuvi ikki tomonlama munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
3. Mirziyoyev Sh.M. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga Murojaatnoma. – Toshkent, 2017.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. Markaziy Osiyo – O‘zbekiston tashqi siyosatining asosiy ustuvor yo‘nalishi. 2017.
5. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi. O‘zbekiston Respublikasi tashqi siyosati.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining Maslahat uchrashuvi. – 2018.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining Maslahat uchrashuvlari materiallari. – 2018–2020.
8. Xakimov F., Tulyakov E. Friendly Cooperation with Central Asian States – A Priority Direction of Uzbekistan’s Foreign Policy. *Strategy of Uzbekistan*, 2020, №4, pp. 106–111.
9. O‘zbekiston Respublikasining Markaziy Osiyo davlatlari bilan savdo-iqtisodiy hamkorligi bo‘yicha statistik ma’lumotlar.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik va mintaqalararo tadqiqotlar instituti. O‘zbekiston-2017: bir yil ichida qanday o‘zgarishlar ro‘y berdi? – Toshkent, 2017.
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik va mintaqalararo tadqiqotlar instituti materiallari. O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan mintaqaviy hamkorligi.
12. O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi materiallari. Markaziy Osiyo davlatlari bilan ikki tomonlama va ko‘p tomonlama hamkorlik masalalari.